

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 14.Gf.40.074/2023/8.

A felperes:

felperes1 Zártkörűen Működő Részvénytársaság
(cím1)

A felperes képviselője:

Rátky és Társa Ügyvédi Iroda (cím2; ügyintéző: dr. Rátky Miklós ügyvéd)

Az alperes:

alperes1 Korlátolt Felelősségű Társaság "felszámolás alatt"
(cím3)

Az alperes képviselője:

Dr. Kalinowski Márton Tadeusz jogtanácsos

A per tárgya: kötbér megfizetése

A fellebbezést benyújtó fél: alperes

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 74.G.40.943/2021/177-II.

í t é l e t

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak 60 (hatvan) napon belül az állami adó- és vámhatóság illetékbevételi számlája javára 2.500.000 (kétmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

I.

[1] A felperes keresetében 2.587.800.000 forint és annak 2018. augusztus 12. napjától számított járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest meghiúsulási kötbér címén a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:186. §-a és 187. §-a alapján a szerződéstől való jogszerű elállásra tekintettel.

II.

[2] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult a szerződés érvénytelenségére, illetve arra figyelemmel, hogy az adott esetben szerződésszegés nem történt.

III.

[3] Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 2.587.800.000 forintot és annak 2018. augusztus 13. napjától a kifizetésig számított, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8 százalékponttal növelt értékének megfelelő összegű kamatát, valamint 29.792.000 forint perköltséget. Egyebekben a keresetet elutasította és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az államnak 750.000 forint illetéket.

III.1.

[4] A fellebbezés elbírálása szempontjából releváns tényként állapította meg, hogy a közbeszerzési eljárás nyertes ajánlattevőjeként az alperes 2017. január 16-án kötött adásvételi szerződést a felperessel, mint vevővel. A szerződésben az alperes az ajánlatkérő műszaki dokumentációja szerinti előírásoknak minden tekintetben megfelelő, az ajánlatban meghatározott 180 darab busz típusú autóbusz eladására vállalt kötelezettséget 85.400.000

forint + áfa / darab, összesen 15.372.000.000 forint + áfa áron. A 180 darab autóbusz szállításának végső határideje a szerződés aláírásától számított 210. nap volt.

[5] A 14. pont értelmében abban az esetben, ha a késedelem az eladónak felróható okból a 90 napot is meghaladja, a vevő mérlegelés alapján az ügylettől elállhat. Elállás esetén a vevőt meghiúsulási kötbér illeti meg, melynek mértéke az át nem adott autóbusz(ok) nettó vételárának 20 %-a.

[6] A szerződés aláírását követően a peres felek között tárgyalások folytak különböző felmerülő igényekről a műszaki tartalom tekintetében és az esetleges szerződésmódosításról is. 2017. február 28-án az alperes megbeszélést kezdeményezett műszaki kérdések egyeztetésére, majd 2017. március 7-én tárgyaltak az eredeti kérdéskör, valamint a projekt finanszírozása kapcsán. A megbeszélés témája volt a projekt finanszírozását biztosító bank1 tájékoztatása, valamint műszaki kérdések (a jegyzőkönyv 4. számú melléklete szerinti 13 olyan témakör, amelyek kapcsán a közbeszerzési eljárás műszaki mellékletei a műszaki tartalom végleges meghatározását vagy nem tartalmazták, vagy pedig az ajánlatkérő későbbi döntésétől tették függővé). A megbeszélés során a felperes képviselői megerősítették módosítási/változtatási igényeiket, amelyekre korábban történtek már utalások. A felperes a csuklós autóbuszokat városi és elővárosi forgalomban kívánta működtetni Magyarország különböző városaiban, beleértve Budapestet; a cég1 speciális előírásai helyett (színek, arculat, üléselrendezés, ajtóvezérlés, utastájékoztatás stb.) a saját rendszereit és az ezekkel összefüggő előírásokat kívánta alkalmazni. A vevő számára fontos volt – miután elővárosi forgalomban országúti közlekedés mellett is működtetni kívánta a járműveket – egy olyan hajtáslánc kialakítása, amely lehetővé tette a járművek 70 km/h átlagsebességét és emellett az üzemanyag-fogyasztás optimalizálását; a klímaberendezések kapcsán a nála rendszeresített klíma típus1 gyártmányú klímaberendezéseket preferálta. A felek megállapodtak, hogy a szállító javaslatokat, jellegrajzokat, látványterveket és számításokat készít, majd ezeket felülvizsgálat és elfogadás céljából a vevő részére benyújtja. Abban is megállapodtak, hogy a szállító a módosítások/változások végrehajtásának erőforrás- és időszükségleteit, a költségekben okozott változásait egy részletes összeállításban bemutatja, és ennek megtárgyalása, valamint kölcsönös elfogadása esetén, ha a kapott végeredmény ezt szükségessé teszi, gondoskodnak a megkötött adásvételi szerződés értelemszerű módosításáról.

[7] Az alperes költségigényeket is ismertető javaslatát a felperes nem fogadta el, a felmerült műszaki kérdésekben megegyezés nem történt.

[8] A felek 2017. augusztus 14-én módosították a szerződést; megállapodásukban a műszaki tartalmat érintő, jogszabályváltozás folytán bekövetkező kiegészítés szükségességét rögzítették, amely a teljesítési határidőre és az ellenértékre is kihatott. A végteljesítési határidő a szerződés aláírásától számított 240. napra módosult.

[9] A felek 2017. október 4-én az adásvételi szerződés részleges átruházásáról állapodtak meg 30 db új, csuklós busz típusú típusú autóbusz tekintetében a cég² Zártkörűen Működő Részvénytársasággal, mint vevővel.

[10] Az alperes 2017. második negyedévéől 2017 decemberéig tárgyalta az cég³ Kft.-vel, hogy alvállalkozóként bevonja a teljesítésbe, majd ezt követően 2017. december 28-án szerződést kötöttek. Ennek tárgya a busz típusú típusú csuklós buszok kapcsán vázszerkezetek gyártása és összeszerelési munkák végzése volt komplett, első osztályú minőségben 180 db autóbusz tekintetében, azonban a végső összeszerelés csak 75 darabra, míg homlok és hátfal vázszerkezet összeállítása 50 darabra vonatkozott. Ugyanezen a napon a felek a szerződést több ponton módosították, a tárgya változatlan maradt azzal, hogy csupán három darab buszra vonatkozott.

[11] Az alperes a 2018. április 6-án kelt levelében a szerződés teljesítése körében akadályokat közölt, amelyeket a felperes válaszelevelében nem fogadott el. A 2018. június 4-én kelt levelében egy darab autóbust jelentett készre.

[12] A felperes a 2018. július 11-i levelében elállt az adásvételi szerződéstől és bejelentette 150 autóbusz tekintetében az autóbuszok nettó vételárának 20%-át kitevő megíúsulási kötbérre vonatkozó igényét 2.587.800.000 forint összegben arra figyelemmel, hogy a módosított teljesítési határidőben egy autóbusz sem került készre jelentésre.

III.2.

[13] Ítélete jogi indoklásában az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a perben nem volt vitatott a végteljesítési határidő, valamint az sem, hogy 90 napot meghaladó késedelem állt elő a teljesítéssel összefüggésben. Megállapította továbbá, hogy a felperes elállása a Ptk. 6:4. § (2) bekezdése és 6:5. § (2) bekezdése alapján 2018. július 12. napján hatályosult.

[14] Ezt követően elsődlegesen vizsgálta, hogy a szerződés tárgyát illetően fennáll-e objektív lehetetlenség, amennyiben ugyanis a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányult, akkor az abból eredő semmisség következményeként a felperes nem támaszthat igényt kötbérre. A Ptk. 6:107. § (1) bekezdésére alapított kifogással kapcsolatban szakértői bizonyítást rendelt el és vizsgálta, hogy a szerződés megkötésének időpontjában a tudomány állása és az objektív körülmények mellett eleve kizárt-e, hogy az adott szerződésben foglalt szolgáltatás teljesíthető. Nem azt vizsgálta tehát, hogy az alperes számára elvégezhető volt-e a perbeli feladat adott idő alatt, hanem objektív szempontokat vett figyelembe, a szolgáltatásnak kellett ugyanis álláspontja szerint lehetetlennek lennie.

[15] A szakértői bizonyítással összefüggésben hangsúlyozta, hogy a szakértő cég¹ által készített szakvélemény nem volt aggálymentes, a szakértő ugyanis a feltett kérdésekre csak részben válaszolt, véleménye pedig nem volt egzakt és nem volt ellentmondásmentes. Miután a szakvélemény kiegészítésére vonatkozó kötelezettségének sem tett eleget, az elsőfokú bíróság nem látta célszerűnek a szakértő felhívását a szakvélemény további kiegészítésére.

Ítéletét a szakértő által ezt követően elkészített szakvéleményben foglaltakra alapította. A szakértői bizonyítás eredménye alapján megállapította, hogy egyértelműen lehet olyan jogalany, amely teljesíteni tudja a szerződésben foglalt szolgáltatást az adott teljesítési idő alatt. Kitért ugyanakkor arra, hogy a szakértői véleményben foglaltak szerint átlagos gyártókapacitású gyártó számára nem lehetséges a teljesítés, arra csak speciális felkészültségű ún. mamut-buszgyártók képesek. Ez azonban azt jelenti, hogy lehet olyan jogalany, amely képes a szerződés szerinti műszaki tartalomnak megfelelő teljesítésre, így a szerződés nem irányult lehetetlen szolgáltatásra.

[16] Az alperes másodlagos védekezésében foglaltakat értékelve megállapította, hogy a szerződés nem szűnt meg. E körben mérlegelte a rendelkezésre álló tanúvallomásokat, részletezve a tanúk által előadottakat.

[17] Ezt követően vizsgálta, hogy kimenthető-e az alperesi késedelem. Rögzítette előjáróban, hogy az alperes a perben nem konkretizálta erre irányuló felhívás és anyagi pervezetés ellenére sem, mi volt az akadálya a teljesítésnek. Arra hivatkozott ugyanis, hogy a felperesi szándék a szerződés módosítására és eltérő típusú buszok beszerzésére irányult eredetileg, arra azonban nem adott választ, hogy az előállt változásnak mi volt az oka. Arra sem nyilatkozott részleteiben, hogy a műszaki tartalom meghatározása mennyiben hiányzott és az mely okból késleltette a gyártás megkezdését. A perfelvételi tárgyalás elhalasztásának Pp.-ben rögzített feltételei hiányában a tárgyaláson kellett volna részletes nyilatkozatot tennie az alperesnek, e körben azonban előadást nem tett, a rendelkezésre álló okiratokra és tanúbizonyítási indítványaira hivatkozott. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes csupán annyit közölt, hogy nem volt egyértelmű számára milyen műszaki tartalommal kell teljesítenie. Felhívta a figyelmet arra, hogy a 2018. április 6-i akadályközlés is utalt fennakadásra, azonban ezt alátámasztó tartalmú okirat a peres eljárás során nem került csatolásra. Olyan előadást pedig nem tett az alperes, hogy mely konkrét információ hiánya, mely időpontban akadályozta a teljesítést. Az alperes a kimentés körében hivatkozott továbbá az alvállalkozóval történő szerződéskötés körülményeire is, de e körben sem fejtette ki, hogy pontosan hogyan és mely okból mentesíti ez a késedelem jogkövetkezményei alól. Értékelte az elsőfokú bíróság a meghallgatott tanúk vallomásaiban foglaltakat és megállapította, hogy az eredeti műszaki tartalom szerinti kivitelezéstől eltérő kérdésben nem állapodtak meg a felek. Volt egyeztetés köztük, de megállapodásra nem került sor és olyan jelzés sem érkezett az alperes részéről, hogy ne lenne tisztában azzal, mit kell szolgáltatnia. A felek között tehát a műszaki tartalom esetleges módosítása felmerült lehetőségként, azonban megegyezés nem jött létre. Hangsúlyozta, a perbeli esetben nem a buszok legyártása, hanem leszállítása volt az alperes feladata, a szerződésben az alperes eladóként szerepelt.

[18] Összegezve megállapította, hogy a perben az alperes nem tudta alátámasztani, hogy a felperesnek ne állt volna érdekében a szerződés teljesítése a megrendelt műszaki tartalommal, valamint azt sem, hogy a felperes nem működött együtt a műszaki tartalom és a teljesítési határidő módosításában. Kiemelte, annak lett volna relevanciája a perben, ha a felperes kötelezte volna magát a szerződés módosítására, azonban attól a későbbiekben elzárkózott. Amennyiben tehát az alperes abban bízva kötött szerződést, hogy az módosításra kerül, ugyanakkor erre a felperes nem volt köteles, az a szerződés érvényességét nem érinti. Álláspontja szerint szakkérdés, hogy valamely hiányosság hogyan hatott ki a késedelemre,

azonban e körben az alperes tényelődást nem tett, konkrétumok hiányában pedig szakértői bizonyításra sem kerülhetett sor. A rendelkezésre álló bizonyítékokat értékelve nem látta szükségét, hogy ismételten megkísérelje tanúl és tanú2 szembesítését. Arra tekintettel, hogy az alperesi védekezés nem volt alapos, a szerződésben foglaltak szerint kötelezte az alperest megíúsulási kötbér és járulékaí megfizetésére; a perköltsegről a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján rendelkezett.

IV.

[19] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.

[20] Fenntartotta, hogy a perbeli esetben lehetetlen szolgáltatásban állapodtak meg a felek. Megítélése szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Ptk. 6:107. § (1) bekezdésében foglalt szabályozás a kötelmi jogban foglal helyet, így az nem értelmezhető oly módon, ahogyan azt az elsőfokú bíróság értelmezte. Egy szerződéses jogviszonyban a felek személye egymás előtt ismert, tisztában vannak azzal, kitől követelhetik az adott szolgáltatást. A lehetetlenség vizsgálatánál ezért nem hagyható figyelmen kívül a szerződő felek személye. A perbeli védekezése változatlan volt abban a körben, hogy magyarországi körülmények között lehetetlen volt az adott szolgáltatás teljesítése. Mind a felmentett szakértő, mind az új szakértő akként foglalt állást, hogy 180 buszt 210 nap alatt lehetetlen leszállítani átlagos gyártókapacitású névtelen gyártó esetében. A lehetetlenség megítélésénél pedig nem hagyható figyelmen kívül, hogy a szerződés megkötésekor a felperes tudta, a másik szerződő fél az alperes lesz, nem pedig egy speciális felkészültségű ún. mamut-buszgyártó. Érthetetlennek tartotta, hogy a perbeli szakvélemény megállapítása alapján hogyan jutott az elsőfokú bíróság arra az álláspontra, hogy a szerződés teljesítése nem volt lehetetlen. A bizonyítási eljárás eredményéből okszerűtlen következtetést vont le és tévesen alkalmazta a Ptk. lehetetlen szolgáltatásra vonatkozó rendelkezéseit is. A bizonyítékok okszerű mérlegelése alapján ugyanis a kereset elutasításának lett volna helye.

[21] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló jogorvoslati kérelmével kapcsolatosan előadta, hogy 2022. április 13-án a szakvélemény szóbeli kiegészítésére terjesztett elő indítványt, amely indítványnak a törvényszék helyt adott. Ehhez képest a tárgyalás elhalasztását követően ismeretlen okból a végzését hatályon kívül helyezte. Álláspontja szerint aggályos, hogy a végzés megváltoztatására 24 órán belül került sor. Nem tartotta elfogadható érvnek, hogy az elsőfokú bíróság a további költségektől és a pertartam indokolatlan növekedésétől kívánta megóvni a feleket és vitatta, hogy az új szakértő kirendelésével ez a cél elérhető lett volna. Álláspontja szerint a már elkészült szakértői véleményt kellett volna kiegészíttetnie az elsőfokú bíróságnak különösen akkor, ha arra egyébként korábban lehetőséget látott. Sérrelmezte továbbá, hogy az új szakértő részére új kérdéseket is megfogalmazott a bíróság annak ellenére, hogy azok feltételét egyik fél sem indítványozta. Előadta, hogy abban az esetben, ha a bíróság megítélése szerint a korábbi szakvélemény azért volt aggályos, mert nem megfelelő kérdéseket tettek fel, úgy azt orvosolhatta volna az elsőfokú bíróság úgy is, hogy a személyes meghallgatás keretében teszi fel további kérdéseit a szakértőnek. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az új kérdések a

lehetetlenség megítélése szempontjából irrelevánsak voltak arra tekintettel, hogy a szolgáltatás lehetetlenségét a szerződés megkötésekor kellett vizsgálni. A második és harmadik kérdés feltételét nem kérte a perben, a bizonyítás e körben nagyságrendileg 400.000 forint összegű többletköltséggel járt. A szakértői bizonyítással összefüggésben ezért az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 2. §, 6. §, 276. §, 279. § és 313. § rendelkezéseit.

[22] Előadta, hogy a törvényszék elmulasztotta továbbá a tényállás teljes feltárását. tanú1 és tanú2 tanúk szembesítése az eljárás során többször meghíúsult, azonban az eljárás későbbi szakaszában, amikor tanú2 idézhető címe felmerült, a szembesítést az elsőfokú bíróság már nem kísérelte meg. A szembesítés ugyanakkor azért lett volna indokolt, mert felső vezetői szinten a tárgyalások a tanúk között zajlottak, ők voltak azok, akik a szerződés műszaki tartalmán túl az egyéb körülményeknek is ismeretében voltak. Ezen okból tette meg a 2022. április 21. napján tartott tárgyaláson az indítványát, amelyről az elsőfokú bíróság nem döntött, csupán megjegyezte ítéletében, hogy azt nem tartotta indokoltnak. A szembesítés azért lett volna szükséges, mert az ellentétes vallomást tévő tanúk esetében az nélkülözhetetlen, annak eredménye nyilvánvalóan befolyásolja a bizonyítékok értékelését. Sérelmezte, hogy az alperesi álláspontot erősítő tanúk vallomását a bíróság szembesítés hiányában ellentmondásosnak és irrelevánsnak értékelte.

[23] A tényállás feltáratlanságával kapcsolatban hivatkozott továbbá arra, hogy a perfelvételi tárgyalást nem halasztotta el az elsőfokú bíróság 2019. november 6. napján. Nem tekinthető az önhibájának, hogy a bíróság kérdésére nem tudott a perfelvételi tárgyaláson azonnal nyilatkozatot tenni, hiszen az a kijelentése, hogy a gyártást addig nem lehet megkezdeni, amíg nincs meg a műszaki tartalom, általánosságban véve igaz. Amennyiben a bíróság ettől eltérő álláspontra helyezkedett, úgy arról az anyagi pervezetés körében kellett volna tájékoztatást adnia és határidőt kellett volna biztosítania ahhoz, hogy megfelelő, konkrétabb nyilatkozatot tegyen. Megjegyezte, felszámolás alatt álló társaságként sem az iratanyag nem állt teljeskörűen rendelkezésre, sem olyan munkavállalóval nem rendelkezett, aki megfelelő tájékoztatást tudott volna adni műszaki kérdésekben. Azzal, hogy a törvényszék a perfelvételi tárgyalást nem halasztotta el, olyan helyzetbe hozta, hogy a védekezését nem tudta megfelelően előterjeszteni.

V.

[24] A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

[25] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság számot adott arról, mely okból mellőzött további bizonyítást, ezért az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése nem indokolt. tanú2 tanú nemcsak tanúllal, hanem önmagával is ellentmondásban volt, a perben kirendelt szakértő szakvéleménye pedig aggálymentes, az alperes kellő lehetőséget kapott észrevételei, kérdései megtételére. A szakértő válaszában egyértelműen leszögezte, hogy az eredeti szerződés tekintetében nem áll fenn objektív lehetetlenség, annak teljesítése lehetséges. Megjegyezte továbbá, hogy az alperes sem magyar viszonylatban, sem nemzetközi viszonylatban nem minősül átlagos gyártónak, hanem kifejezetten értékes műszaki tudással és tapasztalattal rendelkező gyártó, amely tisztában volt azzal, milyen buszokat kell gyártani. Az alperesi

társaság cégtörténetét kiemelve rögzítette, hogy az alperes akkori vezetője is alkalmasnak találta az alperest sorozatgyártásra. Kiemelte, az A/25. sorszám alatti jelentés vezetői összegzésének 5. oldala is tartalmazta, hogy az hely1 utcai telephelyen napi 1 busz, illetve heti 5 busz gyártása biztosított, a szakemberállomány képzettsége megfelelő volt, azonban még 100 fő felvétele lett volna indokolt. Álláspontja szerint az alperesi késedelmet a felkészületlen menedzsment, az alapanyagok hiánya és a beszállítói háttér tisztázatlansága okozta.

VI.

[26] Az elsőfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítéltábla teljes terjedelmében vizsgálta felül.

VII.

[27] A fellebbezés nem alapos.

VIII.

[28] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntésével és annak jogi indokolásával is egyetértett az ítéltábla.

IX.

[29] Az alperes elsődleges fellebbezési kérelmét az elsőfokú eljárásban előterjesztett elsődleges védekezésének megalapozottságára, vagyis a szolgáltatás lehetlenségére alapította. Kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy másodlagos és harmadlagos védekezésének megalapozottsága kizárólag új eljárás lefolytatása esetén ítéltető meg eljárási szabálysértések miatt, ezért az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését abban az esetben kérte, ha az elsőfokú ítélet megváltoztatására nem lenne lehetőség.

[30] Miután fellebbezésében az alapul szolgáló indokok kifejtésével egyértelműen megjelölte, hogy jogorvoslati kérelme mire irányul, az ítéltábla a Pp. 370. § (1) bekezdése szerinti korlátokból adódóan az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló jogorvoslati kérelmet vizsgálta elsődlegesen.

IX.1.

[31] Az alperes az anyagi jogi felülbírálatot a Ptk. lehetetlen szolgáltatásra és az érvénytelenség jogkövetkezményeire vonatkozó szabályainak [Ptk. 6:107. § (1) bekezdés és 6:108. § (1) bekezdés] megsértése miatt kérte. Fenntartotta azt az érvelését, hogy a szolgáltatás lehetetlen volta miatt a perbeli szerződés érvénytelen, ugyanis nem hagyható figyelmen kívül a szerződő felek személye, a szubjektív elemek vizsgálata.

[32] Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy amennyiben az alperes védekezése alapos és a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányul, akkor az abból eredő semmisség jogkövetkezményeként a felperes a szerződésre jogosultságot nem alapíthat, kötbérkövetelését megalapozottan nem érvényesítheti. Az ítéltábla maradéktalanul osztotta azt a megállapítását is, hogy a fellebbezésben foglaltakkal szemben lehetetlen szolgáltatásra történő hivatkozás esetén azt kell vizsgálni, hogy az adott szerződés megkötése időpontjában a tudomány állása és az objektív körülmények mellett eleve kizárt-e a vállalt szolgáltatás teljesítése. Nem annak a szubjektív elemnek volt tehát jelentősége, hogy az alperes számára az adott feladat adott idő alatt elvégezhető volt-e: a kötelezett személyes teljesítőképességének hiánya ugyanis sok esetben egyáltalán nem is zárja ki a szerződésszerű teljesítés lehetőségét, illetve a szerződéses cél elérését, amely esetekben így lehetetlenség nem állhat fenn.

[33] A fentiekből következik, hogy a lehetetlenség vizsgálata körében a szubjektív elemre, a szerződő felek személyére vonatkozó perbeli hivatkozás megalapozatlan. Az alperes maga is azt a szakértői megállapítást idézte fellebbezésében, amely szerint egy átlagos gyártókapacitás esetében lehetetlen a szolgáltatás, nem érvelt ugyanakkor azzal, hogy nem volt jogosult közreműködő igénybevételére. Kiemeli az ítéltábla, a perbeli esetben az alperest az adásvételi szerződés alapján az autóbuszok leszállítására nézve terhelte kötelezettség, a szakvélemény pedig egyértelműen rámutatott arra, hogy van olyan társaság, amely képes teljesíteni a szerződésben foglalt szolgáltatást, ennek okán nem lehetett a rendelkezésre álló adatok alapján arra következtetni, hogy a szolgáltatás teljesítése eleve teljes bizonyossággal kizárt lett volna (EBH1999. 96.), ennek hiányában pedig a szolgáltatás lehetetlensége sem állapítható meg.

[34] A szakkérdéssel érintett körben a bizonyítékokat – részletezve egyúttal azok tartalmát – a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltak szerint teljeskörűen értékelte az elsőfokú bíróság és azok mérlegelésekor okszerű, logikus következtetéseket vont le a szolgáltatás teljesíthetőségével összefüggésben, döntésével az ítéltábla egyetértett.

[35] Az elsődleges fellebbezési kérelem alaptalanságát követően vizsgálta az ítéltábla a hatályon kívül helyezésére irányuló másodlagos fellebbezési kérelmet, vagyis azt, hogy a fellebbezésben állított eljárási szabálysértések megvalósultak-e, illetve ezek miatt indokolt-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése.

IX.2.

[36] Az alperes fellebbezésében kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyaláson helyt adott a szakvélemény szóbeli kiegészítésére vonatkozó indítványnak, majd azt hatályon kívül helyezte, az újonnan kirendelt szakértőnek pedig új kérdéseket is feltett.

[37] Rögzíti az ítéltábla, hogy a szakértői bizonyítást az elsőfokú bíróság az alperes elsődleges védekezésére tekintettel folytatta le. Az alperes álláspontja lényegében az, hogy mind az elsőfokú bíróság által aggályosnak minősített, mind az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló szakértői vélemény alátámasztotta az érvelését. Maga sem állította, hogy a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos volt vagy azt egyéb okból mellőznie kellett volna az elsőfokú bíróságnak, további szakértői bizonyításra irányuló indítványa pedig nem volt. Mindezekre tekintettel a szakértői bizonyítással kapcsolatos kifogások miatt, azok megalapozottsága esetén sem lenne helye az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének, hiszen erre a Pp. 381. §-a csak akkor ad lehetőséget, ha az adott eljárási szabálysértés a per érdemi eldöntésére – közvetlenül és kimutathatóan – kihatott, továbbá orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy a célszerűség, a pergazdaságosság és az időszűrés követelményeire figyelemmel az nem észszerű, és az elsőfokú eljárás megismétlése elengedhetetlen.

[38] A fentiekől függetlenül az ítéltábla rámutat arra, hogy a Pp. alperes által megjelölt 276. § (3) bekezdése alapján a fél által előterjesztett bizonyítási indítványhoz, a bizonyítás felvétele tárgyában hozott határozatához a bíróság nincs kötve, ezért nem valósult meg eljárási szabálysértés azzal, hogy a szakvélemény kiegészítésére vonatkozó indítványnak az elsőfokú bíróság nem adott helyt. A szakértői bizonyítással kapcsolatos további költségek felmerülése pedig független kérdés az új szakértő kirendelésétől, erre vonatkozóan eljárási szabálysértést az alperes sem jelölt meg fellebbezésében. Megjegyzi ugyanakkor az ítéltábla, hogy az új szakértő kirendelésére az alperes indítványa alapján került sor, a felhívásban foglalt díjelőleg alperes által történt letétbe helyezését követően.

[39] Miután az elsőfokú bíróság a szakértő 1. számú kérdésre adott válaszában foglaltakra alapította ítéletét, szintén nem vezethetett az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére a 2. és 3. számú kérdések feltétele körében előadott fellebbezési érvelés. Kiemeli azonban az ítéltábla, hogy a Pp. 308. § (2) bekezdése értelmében a bíróság teheti fel a szakértőnek a felek által feltüntetett kérdésekkel érintett tényállítások tekintetében a kérdéseket, mellőzve az ügyre, valamint a szakértő szakismereteinek körébe nem tartozókat. Az alperes 46. sorszámú beadványában maga is több időtartam és buszmennyiség tekintetében indítványozott kérdéseket feltenni, amely kiterjedt arra is, hogy mennyi idő alatt lehetséges 150 db busz legyártása. Az elsőfokú bíróság tehát nem tért el a felek által feltüntetett kérdésekkel érintett tényállításoktól, a Pp. 2. § (2) bekezdése szerinti alapelv sérelme nélkül rendelt ki új szakértőt. Az alperes a 115. sorszámú végzésben feltett újabb kérdéseket nem kifogásolta, a bíróság felhívására további díjelőleg letétbe helyezése iránt intézkedett az új szakértő jelzése alapján, a szakvélemény elkészültét követően pedig érdemben nyilatkozott a szakvélemény újabb kérdésekre választ adó részében foglaltakra.

IX.3.

[40] A fellebbezésben még hivatkozott eljárási szabálysértések tekintetében az alperes abból indult ki, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta a tényállás teljes feltárását, ami a másodlagos illetve a harmadlagos védekezésével kapcsolatban bírt relevanciával. E körben rögzíti az ítéltábla, hogy az 1952-es Pp. 252. § (3) bekezdésében foglalt hatályon kívül helyezési okot a Pp. nem nevesíti, ugyanis a törvény 381. §-ához fűzött indokolás szerint a

bizonyítás terjedelme önmagában nem hatályon kívül helyezési ok, ezért azt külön nem szabályozza a jogszabály. A hatályon kívül helyezés a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett egyébként is csak akkor indokolt, ha a megjelölt eljárási szabálysértés a per érdemi eldöntésére – közvetlenül és kimutathatóan – kihatott és az elsőfokú eljárás megismétlése elengedhetetlen.

[41] Az alperes kifogásolta, hogy elmaradt tanú1 és tanú2 tanúk szembesítése, továbbá az elsőfokú bíróság felhívta tanú2-t, hogy az állításai bizonyítékként hivatkozott dokumentumokat egy további tárgyalásra hozza magával, erre azonban a szembesítés hiányában nem kerülhetett sor. Állította, a szembesítés alkalmas lehetett volna a harmadlagos védekezésének alátámasztására.

[42] Az elsőfokú bíróság az alperesnek a másodlagos, a szerződés színleltségén alapuló védekezése körében hallgatta meg többek között a fenti tanúkat. Határozatában valamennyi tanúvallomást külön-külön és egymásra tekintettel is okszerűen és logikusan mérlegelt, ilyen módon állapította meg, hogy nem bizonyított a szerződés színleltsége. Nem vitás, hogy az elsőfokú eljárásban nem történt szembesítés, ezt azonban a Pp. 294. § (6) bekezdése a tanúvallomások közötti ellentmondás esetére sem írja elő kötelező jelleggel, csak akkor, ha az ellentét tisztázása érdekében szükséges. Az elsőfokú bíróság mind tanú1, mind tanú2 tanúvallomását részletesen értékelte, határozatából megállapítható, hogy a további bizonyítékokra is figyelemmel a tényállás megállapítása végett a szembesítést nem látta szükségesnek. tanú2 tanúvallomását értékelve egyebek mellett arra mutatott rá, hogy a tanú önmagában is ellentmondásosan nyilatkozott, a tárgyalások egy részén nem vett részt, a szerződés tartalmát nem is ismerte, az ő szándéka az alperes ügyleti akaratának nem minősülhet. Az általa felhívott, állítása szerint a tervezett módosításhoz kötődő dokumentum tekintetében olyan előadása nem volt, hogy az a felek kifejezett ügyleti szándékát foglalta volna magában. Erre tekintettel nem tulajdonított jelentőséget az irat ismeretének.

[43] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság fenti megállapításait nem támadta. Nem jelölte meg, hogy a tanúvallomások között mely releváns tények tekintetében volt ellentmondás, mely kérdések tekintetében tartotta volna szükségesnek a szembesítést és annak alapján a tényállás esetleges kiegészítését vagy módosítását. Hasonlóképpen nem határozta meg, hogy mely okirati bizonyítékok beszerzésének elmaradását hiányolja és ezek mely tényállításai tekintetében szolgáltak volna bizonyítékkul. Semmivel nem támasztotta alá továbbá a fellebbezés azon állítását, hogy a szembesítés, illetve az okiratok csatolása a harmadlagos védekezését alapozná meg.

[44] Mindezek következtében az ítéltábla nem is juthatott arra a következtetésre, hogy az adott esetben a szembesítés, illetve tanú2 ismételt meghallgatása szükséges lett volna és annak elmulasztásával az elsőfokú bíróság olyan eljárási szabálysértést követett el, amely az érdemi döntésre kihatott és szükségessé teszi az elsőfokú eljárás megismétlését.

IX.4.

[45] Sérelmezte fellebbezésében egyebekben az alperes, hogy az elsőfokú bíróság a perfelvételi tárgyalást a Pp. 192. § (1) bekezdés c) pontja alapján nem halasztotta el.

[46] Az ítéltábla ezzel összefüggésben kiemeli: nyilvánvalóan előállhat olyan helyzet, amikor a fél a perfelvételi nyilatkozatát elvárható gondossággal való felkészülés ellenére sem tudja teljeskörűen megtenni a tárgyaláson, az adott esetben azonban nem volt akadálya a perfelvétel lezárásának. A hiányzó műszaki specifikáció részletezésének szükségessége már a perfelvételi tárgyalást megelőzően felmerült. A keresetben és az ellenkérelemben foglaltak közötti eltérésekre az elsőfokú bíróság is utalt 2019. február 27. napján kelt 2. sorszámú végzésében, majd a felperes a 2019. április 4. napján kelt válasziratában tért ki arra, hogy a műszaki feltételek nem változtak, utalt egyúttal az alperes által is hivatkozott A/2. sorszám alatti okiratra. Az elsőfokú bíróság a 2019. május 31-én kelt végzésében hívta fel az alperes figyelmét a felperesi álláspontra e körben (5-6. számú pontok), a 2019. szeptember 3. napján tartott perfelvételi tárgyaláson pedig a felek között az alperes által állított hiányzó műszaki tartalom tekintetében vita alakult ki, az elsőfokú bíróság pedig a perfelvételi tárgyalást elhalasztotta.

[47] Nyilatkozataikat a felek a perkoncentráció, az eljárástámogatási kötelezettség és a jóhiszeműség elvének megfelelően kötelesek előadni. Az alperes a fentiek szerint tudomással bírt a 2019. november 6-i perfelvételi tárgyalást megelőzően arról, mely körben válhat szükségessé a védekezésében foglaltak pontosítása. A perfelvételi tárgyalásra az elvárható gondossággal felkészült alperestől elvárható, hogy a védekezésének felperes által vitatott részének ténybeli, jogi és bizonyítási kereteinek tisztázása körében nyilatkozatot tegyen. Nem tartozik az anyagi pervezetés körébe, hogy a bíróság az alperes által korábban nem részletezett védekezésre, amelyet a felperes beadványában vitatott, további határidőt biztosítson.

[48] Kiemeli ugyanakkor az ítéltábla, hogy a 20. sorszámú jegyzőkönyvben az alperes azt adta elő, hogy a tárgyalás elhalasztása esetén tud nyilatkozatot tenni arra nézve, milyen műszaki tartalom meghatározását mulasztotta el a felperes és ez hogyan befolyásolta a gyártás megkezdését. Azt követően azonban, hogy a bíróság figyelmeztette a feleket a perfelvételi tárgyalás lezárására, már azt adta elő, hogy perfelvételi nyilatkozatot nem kíván tenni (22. oldal második bekezdés). Erre tekintettel alaptalanul kifogásolta fellebbezésében, hogy további perfelvételi nyilatkozat megtételére az elsőfokú bíróság nem adott lehetőséget. Nem is fejtette ki, hogy az általa állított eljárási szabálysértés mennyiben érintette az érdemi döntést és mennyiben tenné szükségessé az elsőfokú eljárás megismétlését. Azért kifogásolta az elsőfokú bíróság eljárását, mert "a védekezését nem tudta megfelelően előterjeszteni". Ez az érvelés azonban súlytalan arra tekintettel, hogy fellebbezésében sem adta elő azt az érdemi védekezést, amely állítása szerint az elsőfokú eljárásban elkövetett szabálysértés miatt nem lehetett az eljárás tárgya, ezért az ítéltábla az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére – eljárási szabálysértés hiányában – nem látott lehetőséget.

X.

[49] Mindezekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[50] A fellebbezés nem vezetett eredményre, a felperes azonban másodfokú perköltséget a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint nem számított fel, ezért arról az ítéltáblának határoznia nem kellett. Az alperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt illetékről a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. Tájékoztatja egyúttal az illetékfizetésre kötelezettet, hogy az állami adó- és vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételi számlája javára történő megfizetés során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát közleményként fel kell tüntetni.

Budapest, 2023. szeptember 26.

Dr. Sándor Ottó s. k.
a tanács elnöke

Dr. Vasady Loránt	Zsolt	s.	k.
Dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.			
előadó	bíró		
bíró			